

1719 FÅ¶rsvaret av Nya Å¶lvsborg

Description

Å¶rig dansk-norsk belÅ¶gring av den svenska

fÅ¶stningen Nya Å¶lvsborg i GÅ¶teborgs hamninlopp. Den

Å¶gde rum under nÅ¶gra sommandagar Å¶r 1719, i slutet av stora nordiska kriget. Under vÅ¶ren 1719 utfÅ¶rde danska flottstyrkor en blockad av GÅ¶teborgs hamninlopp. Som en del av ett stÅ¶rre dansk-norskt anfall mot BohuslÅ¶n anfÅ¶lls fÅ¶rst Karlstens fÅ¶stning i Marstrand och dÅ¶refter fÅ¶stningen Nya Å¶lvsborg vid GÅ¶teborg av danska fartyg i juli 1719. Under fyra dagar utkÅ¶mpades artilleristrider mellan fÅ¶stningen, danska fartyg och mÅ¶rsarbatterier. Efter att ha placerat svenskt artilleri pÅ¶ sÅ¶dra stranden av Hisingen kunde anfallet slÅ¶s tillbaka genom att de danska styrkorna nordvÅ¶st om fÅ¶stningen tvingades att utrymma sina stÅ¶llningar. Det beslutsamma fÅ¶rsvaret av Nya Å¶lvsborg verkade moralhÅ¶jande pÅ¶ civilbefolkningen under slutet av kriget. Efter den svenska fÅ¶rlusten i slaget vid Poltava 1709, fÅ¶rklarade Danmark-Norge krig mot Sverige. Eftersom den svenska ekonomin efterhand blev allt sÅ¶mre, blev det ocksÅ¶ svÅ¶rare att bemanna och utrusta flottans fartyg i GÅ¶teborg, den sÅ¶ kallade GÅ¶teborgseskadern. FÅ¶r att kompensera fÅ¶r de smÅ¶ resurserna till Å¶rlogsflottan utfÅ¶rdades svenska kaparbrief. Kaparverksamheten, med centrum i GÅ¶teborg, blev ett allt stÅ¶rre problem fÅ¶r de dansk-norska handelsfÅ¶rbindelserna.

I maj 1717 fÅ¶rsÅ¶kte den unge kommandÅ¶ren Peder Tordenskjold, att med en dansk flottstyrka segla fÅ¶rbi fÅ¶stningen Nya Å¶lvsborg och slÅ¶ ut de svenska Å¶rlogs- och kaparfartygen i deras baser pÅ¶ Nya Varvet, och det lÅ¶ngre in liggande Gamla Varvet. Anfallet misslyckades efter flera timmars kraftig eldgivning frÅ¶n fÅ¶stningen, fregatter pÅ¶ GÅ¶tta Å¶lv och kanonbatterier vid Nya Varvet och Rya Nabbe. Efter Karl XII:s dÅ¶d i november 1718, marscherade den svenska armÅ¶n tillbaka till Sverige, och kriget gick in i ett mera avvaktande skede. Danmark-Norge bÅ¶rjade bygga upp sina styrkor fÅ¶r ett anfall frÅ¶n Norge mot BohuslÅ¶n. Den 27 mars 1719 ankrade en dansk-norsk flottstyrka, bestÅ¶ende av fyra linjeskepp och en fregatt, pÅ¶ RivÅ¶ fjord utanfÅ¶r GÅ¶teborg. Den svenska militÅ¶rledningen oroades ocksÅ¶ av den stora mÅ¶ngden soldater ombord, cirka 1Å 300 man. Detta tydde pÅ¶ att nÅ¶gon av kustfÅ¶stningarna, Karlsten i Marstrand, eller Nya Å¶lvsborg skulle kunna vara ett anfallsmÅ¶l. Kommendanten i GÅ¶teborg sÅ¶nde ilbud med

begär om att Ålvsborgs regemente skulle uppbyggas och sändas till Göteborg och kringliggande befästningar, vilket också skedde. I slutet av juni beslöt den danske kungen Fredrik IV att börja anfallet mot den svenska västkusten, genom att norrifrån anfälla Strömstad. I södra Norge fanns cirka 30 000 soldater, varav 8 000 var planerade att efter sjötransport landsättas på Hisingen. Den nye befälhavaren över de svenska trupperna i Bohuslän, fältmarskalk Carl Gustaf Rehnskiöld, hade bara befäl över cirka 5 000 man, inklusive fästningsgarnisonerna i Göteborgs stadsfästning, Nya Ålvsborg och Karlsten. Soldaterna i norra Bohuslän drogs nu söderut, till trakten av Uddevalla, och dansk-norska styrkor kunde inta det oförsvarade Strömstad. Fältmarskalk Rehnskiöld, som fått information om att fiendliga styrkor på flera tusen man väntades landstiga på Hisingen, ville samtidigt inte överge området runt Uddevalla, med sina viktiga vägar till Dalsland. Han sände därför den bataljon från Skaraborg som var stationerad vid Uddevalla, söderut för att förstärka de soldater som redan fanns kvar vid

Uddevalla.

Den 19 och 20 juli samlade Tordenskjöld de flesta av de danska fartyg som varit avdelade till Marstrand och Nordre Älvs fjord, ner till huvudstyrkan vid Rivfjorden. De svenska galärerna *Carolus*, *Wrede* och *Lucretia* som bevakat Nordre Älvs mynning vid Kippholmen, beordrades att förflytta sig till Göteborg via Nordre Älv och Bohus. Garnisonen på Nya Ålvsborg bestod den 1 juli 1719 troligen av högst 350 man delvis rekryterade från England till den svenska armén och var därför delvis motiverade legosoldater. Den danska flottstyrkan på Rivfjorden bestod av 50-60 stycken proviant- och ammunitionsskepp, samt 7 linjeskepp, 2 fregatter och 4 skottskepp. Dessutom en bombardergaliot, 3 marsarpråmar samt 5 galärer. Det totala antalet soldater och sjömän i den danska flottstyrkan uppgick nu till cirka 6 000 man. Under morgonen började danskarna att i mindre slupar rekognosera bland holmarna i fästningens närhet. På eftermiddagen placerade man ut 36 stycken 16-pundiga marsare på Stora Aspholmen, och 4 stycken 40-pundiga (enligt vissa källor 60-pundiga) på Lilla Aspholmen. Innan striden började skickade Tordenskjöld en förhandlare till kommandanten Lillie med en uppmaning till kapitulation vilket Lillie avvisade. Då de danska fartygen kom inom skottåll började eldgivning från Nya Ålvsborg. Från klockan elva på kvällen öppnade också danskarna eld från Aspholmarna och fartygen. Vid kvällen på eftermiddagen exploderade ett krutmagasin på Nya Ålvsborg, och den bastion som fanns närmast Stora Aspholmen, bastion Hummern, skadades. Dessutom hade fästningstornet med kyrkan, kommandanhuset och de raka muravsnitt, kurtiner, som låg närmast bastion Hummern skador efter den danska beskjutningen. Beskjutningen från fästningen orsakade också skador på de danska fartygen. Under natten anlände svenska förstärkningar till fästningen från Nya Varvet. Vid fyrtiden på morgonen hade de danska fartygen återtagit sina positioner och öppnade eld. vilken

besvarades av de nyanl rnda soldaterna p r fästningen. Från södra stranden av Hisingen hade soldaterna i Skaraborgs regemente, haft en god överblick över de danska ställningarna p r Aspholmarna. Frustrerat kunde de konstatera att kulorna från soldaternas musköter inte nådde fram. Pär eget initiativ tog sig översten därför in till Göteborg, för att försöka få tillgång till kanoner. Där m ttes han av tveksamhet, och f rr dsansvariga var rädda för att kanonerna snabbt skulle hamna i danska händer. Efter att ha lovat att personligen ersätta all materiel som eventuellt kunde g rlorad, fick man ut fyra kanoner och en m rsare, vilka transporterades över Göta  lv till Hisingen. Beskjutningen mot fästningen fortsatte hela dagen fram till halv elv-tiden p r kvällen, där ett häftigt åskoväder avbröt beskjutningen. Pär svensk sida utnyttjade man avbrottet till att provisoriskt reparera br scherna i murarna, och förbereda garnisonen f r den nära förestående danska stormningen. Under natten släpade frivilliga soldater kanoner och m rsare över Hisingen ut till stridsomr det norr om Aspholmarna. Där tillverkades två kanonbatterier med hjälp av skanskorgar. I gryningen började eldgivningen från de nya batterierna, och danskarna p r Aspholmarna, som inte hade något skydd mot den nya eldgivningen, började snart ta sig därifrån. Även de danska fartygen i närheten flyttades snabbt utom skoth ll. De tre svenska gal rerna *Carolus*, *Wrede* och *Lucretia* löpte ut från Nya Varvet och anf ll Lilla Aspholmen, men den danska styrkan p r  n hann dra sig undan. Alla danska fartyg avbröt anfallet mot Nya  lvsborg, och återsamlades p r Riv fjorden. Striden var slut. De svenska förlusterna under striden uppgick till ett trettio-tal döda. Pär dansk sida uppgick förlusterna till 60 döda och 73 s rade. Flera danska fartyg hade svåra skador efter beskjutning. Ett sex månaders vapenstillestånd ingicks mellan Sverige och Danmark-Norge i slutet av oktober, vilket övergick till fred den 3 juli 1720.
(delvis utdrag ur Wikipedia)

Category

1. F ttslag

Date Created

2016/04/26

Author

christian